

Paragrafen

Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar

Sinds het vorig begrotingsjaar zijn er verkiezingen geweest. Dit heeft geresulteerd in een nieuw algemeen bestuur met 19 nieuwe algemeen bestuursleden. Het nieuwe algemeen bestuur heeft een coalitieakkoord gesloten, genaamd "mei-inoar wurkje oan wetter, foar no en foar letter!"

Dit bestuur kiest er voor dat de kosten en opbrengsten in evenwicht moeten zijn, zonder inzet van de reserves. Alleen incidentele kosten kunnen worden gedekt uit de algemene reserves. Tevens is besloten om met het activeren van bouwrente en overhead op uren met ingang van 2024 te stoppen. Zo worden de financiën van het waterschap zo snel mogelijk op orde gebracht en worden minder kosten naar de toekomst doorgeschoven. Ook draagt dit bij aan een stabielere ontwikkeling van de tarieven vanaf 2025.

Volgens planning is in 2023 de kostentoedeling (verdeling van de belastingbetaling over de verschillende betalende categorieën van de taak watersysteembeheer) geactualiseerd en door het algemeen bestuur vastgesteld en treedt in werking in 2024.

Ook heeft het dagelijks bestuur de kostenverdeling (verdeling van de kosten over beide waterschapstaken) opnieuw tegen het licht gehouden. De laatste actualisatie stamde uit 2008. Deze nieuwe verdeling van kosten is gebruikt voor het opstellen van de begroting 2024 en het bepalen van de benodigde belastingopbrengsten.

Uitgangspunten en normen

Hierna geven we de ontwikkelingen weer van de financiële parameters inflatie, cao, energie en rente. We werken met zo goed mogelijke macro-economische voorspellingen op basis van de Europese Centrale Bank, het Centraal Plan Bureau en de externe treasurer.

Inflatie

Voor de inflatieverwachtingen in de begroting sluiten we aan bij het streven van de Europese Centrale Bank (ECB) om de Geharmoniseerde Consumentenprijsindex (HICP) op middellange termijn op of onder de 2% te houden om de prijsstabiliteit te handhaven. De ECB geeft in haar publicatie (d.d. 15 juni 2023) aan dat de verwachting van maart 2023 licht naar boven moet worden bijgesteld. Deze cijfers zijn in onderstaande tabel opgenomen en iets hoger dan waar in de kaderbrief 2024-2028 mee is gerekend.

2023	2024	2025	2026	2027	2028
5,4%	3,0%	2,2%	2,0%	2,0%	2,0%

Cao en werkgeverslasten

De personeelslasten stijgen als gevolg van cao-verhogingen en stijgingen van werkgeverslasten. Er zijn nog geen nieuwe cao-afspraken voor na 2023 gemaakt. Daarom wordt voor de jaren 2024 en verder gerekend met een jaarlijkse verhoging van totaal 3%. Zodra een nieuwe cao is afgesloten, bekijken we de impact hiervan op de begroting en zullen, indien nodig, een begrotingswijziging aan het algemeen bestuur voorleggen.

Energie

Voor het transport en zuiveren van afvalwater, het verpompen van overtollig water uit de poldersystemen naar de boezem, afvoer vanuit de boezem en onze bedrijfsvoering is veel energie nodig. Wetterskip Fryslân heeft in 2022 bijna 48 miljoen kWh aan elektriciteit gebruikt.

We zijn continu op zoek naar mogelijkheden om het energieverbruik terug te dringen en onze energiebehoefte duurzaam op te wekken. Vanaf 2021 wordt jaarlijks ongeveer 10 miljoen kWh met zonnepanelen op de rwzi's opgewekt. In 2023 zijn we via WF Deelnemingen B.V. medeaandeelhouder geworden van Windpark Hiddum-Houw BV. Dit zorgt ervoor dat 100% van onze jaarlijkse hoeveelheid elektriciteit duurzaam wordt opgewekt.

De elektriciteitskosten zijn samengesteld uit een kale elektriciteitsprijs, energiebelasting, transportkosten en BTW. Vanaf 1-1-2024 wordt elektriciteit ingekocht via coöperatie OVEF. Eind augustus zijn de te verwachte prijzen voor 2024 gecommuniceerd. In tegenstelling tot het huidige contract zijn er géén vaste tarieven voor een geheel kalenderjaar. De tarieven worden bepaald door de EPEX spot markt en zijn per uur variabel. Deze dynamische tarieven zijn op dit moment lager dan wanneer er wordt gekozen voor een vast tarief per kWh. De verwachting is dat het (gemiddelde) tarief per kWh ongeveer 28% hoger zal liggen dan het tarief voor 2023. Door (daar waar het kan) meer elektriciteit tijdens goedkope uren te gebruiken, kan de prijsstijging worden gedempt.

De energiebelasting is opgebouwd uit een aantal schijven, waarin de ruim 1.000 aansluitingen van Wetterskip Fryslân, via een rekenmodel, worden gegroepeerd in complexen. Dit zorgt voor een jaarlijkse vermindering op de energiebelasting ten opzichte van het nominale bedrag aan energiebelasting voor de ruim 1.000 aansluitingen. De transportkosten van elektriciteit zijn in 2023 met ongeveer 50% gestegen ten opzichte van 2022. De grootscheepse uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet in Nederland brengt ook in 2024 een forse tariefstijging (naar verwachting tussen 20 en 25% ten opzichte van de tarieven van 2023) bij de regionale netbeheerder met zich mee.

In de begroting 2024 houden we rekening met € 11,6 miljoen aan kosten voor elektriciteit. De forse stijging ten opzichte van 2023, die deels al in de kaderbrief 2024-2028 was meegenomen, wordt veroorzaakt door een stijging van het leveringstarief, een stijging van de energiebelasting en een stijging van de kosten van het netbeheer. De onvoorspelbaarheid van deze ontwikkelingen maakt dat de post energie lastig te begroten is. Daarom is in de operationele risico's in de risicoparagraaf hiervoor een post opgenomen.

Rente

De renteontwikkeling is geactualiseerd op basis van de meest recente gegevens en inzichten van onze externe treasurer. De centrale banken zijn doorgestaan met het verhogen van de rentes. Voor de begroting 2024 en de volgende jaren is rekening gehouden met de volgende ontwikkeling van de rente:

Parameters	2024	2025	2026	2027	2028
Korte rente <1 jaar	3,60%	3,00%	2,80%	2,70%	2,80%
Lange rente > 1 jaar	3,30%	3,25%	3,20%	3,25%	3,30%

Korte rente

Kortlopende rentetarieven hangen af van de ontwikkelingen op de geldmarkt en dus van het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De geldmarktrente is momenteel sterk in beweging. Er is sprake van een inverse rentecurve, waarbij korte looptijden duurder zijn dan lange looptijden. Voor het begrotingsjaar 2024 gaan we uit van een korte rente van 3,60% die geleidelijk daalt naar 2,80% in 2028.

Lange rente

De kapitaalmarktrente is afhankelijk van de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt. Hier spelen dus de verwachtingen over de economie, de inflatie en politieke ontwikkelingen een belangrijke rol. Het beleid van Wetterskip Fryslân is om, evenals in voorgaande jaren, optimaal te profiteren van de lage korte rentestand. We houden de lange rente tussen een zekere bandbreedte nauwlettend in de gaten. Zodra bij een rentestijging de bandbreedte wordt doorbroken, bespreken we in de treasurycommissie of er aanleiding is om actie te ondernemen om bijvoorbeeld (een deel van) de kasgeldleningen om te zetten in een lange lening. Voor het begrotingsjaar 2024 gaan we uit van een percentage voor de lange rente van 3,30%. De verwachting is dat de lange rente ongeveer op dit percentage zal blijven.

Waterschapsbelasting en netto lasten

Netto lasten naar taak en opgave

Voor het bepalen van de belastingopbrengsten zijn de netto lasten verdeeld over de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de netto lasten naar taak weer voor de periode 2024-2028.

In 2024 komen de totale netto lasten uit op € 203,2 miljoen. Dit is € 27,5 miljoen hoger dan het begrotingsjaar 2023 en € 6,8 miljoen hoger dan opgenomen in de kaderbrief 2024-2028. De belangrijkste oorzaken van de hogere lasten zijn:

bedragen x € 1.000

Hogere energielasten	€ 5.100
Ruimtevragers begroting 2023 met gevolg vanaf 2024	€ 1.400
Ruimtevragers begroting 2024	€ 7.100
Inflatie	€ 3.300
Toename rentelasten door hogere percentages	€ 500
Stoppen met realiseerbaarheidsafname	€ 2.000
Stoppen met risicovol begroten	€ 1.000
Stijging CAO en werkgeverslasten	€ 1.800
Afschaffen activeren bouwrente en overhead op uren	€ 5.300
Totaal	€ 27.500

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Watersysteembeheer	120.615	137.982	141.897	144.480	149.141	153.987
Zuiveringsbeheer	55.141	65.240	67.682	72.469	74.692	76.853
Totaal	175.756	203.222	209.579	216.949	223.832	230.840

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de netto lasten naar opgave weer voor de periode 2024-2028.

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Strategie & Omgeving	10.003	11.318	11.453	11.588	11.798	12.015
Asset management	2.931	3.192	3.256	3.220	3.295	3.336
Waterveiligheid	27.958	31.415	32.638	33.269	34.244	35.737
Watersysteem	76.027	87.726	89.166	90.711	93.143	95.258
Waterketen	45.759	51.809	53.729	57.007	58.860	60.293
Bedrijfsvoering	13.079	17.762	19.337	21.153	22.493	24.202
Eindtotaal	175.756	203.222	209.579	216.949	223.832	230.840

Netto belastingopbrengsten

Belastingopbrengsten zijn de belangrijkste inkomsten van Wetterskip Fryslân. De belastingen bepalen we voor de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Op basis van de benodigde belastingopbrengsten en de heffingseenheden bepalen we de tarieven, via de kostentoedeling, voor de verschillende categorieën.

Heffingspercentages naar taak

In 2024 stijgt de belastingopbrengst voor de taak watersysteembeheer met 19,8%. Voor de taak zuiveringsbeheer stijgt het tarief met 17,6%. Hierna schetsen we de ontwikkeling per taak.

Watersysteembeheer

De kosten voor de uitvoering van de taak watersysteembeheer financieren we uit de volgende twee heffingen:

Watersysteemheffing

Deze heffing heeft betrekking op de kosten van het watersysteembeheer, inclusief het beheer van de waterkeringen. De watersysteemheffing voor de diverse categorieën belastingbetalers berekenen we op basis van de in oktober 2023 door het algemeen bestuur vastgestelde kostentoedelingsverordening:

Categorie	Percentage
Ingezetenen	20,0%
Gebouwd	60,6%
Ongebouwd	19,1%
Natuur	0,3%

Verontreinigingsheffing

De verontreinigingsheffing is gebaseerd op de kosten voor het reguleren (monitoring, vergunningverlening en handhaving) van directe lozingen op het oppervlaktewater (passief waterkwaliteitsbeheer).

De hoogte van de verontreinigingsheffing is gebaseerd op de kosten van het passieve waterkwaliteitsbeheer, verdeeld over de woningen en bedrijven die direct op het oppervlaktewater lozen. De heffingsmaatstaf voor de verontreinigingsheffing is een tarief per vervuilingseenheid.

In onderstaande tabel is aangegeven welke belastingopbrengststijgingen voor de taak watersysteembeheer zijn gehanteerd.

Stijgingspercentage belastingopbrengst watersysteembeheer	Oorspronkelijke begroting	Meerjarige doorkijk (indicatief)				
	2024	2025	2026	2027	2028	
Watersysteembeheer	19,8%	4,0%	2,6%	4,5%	3,2%	

Zuiveringsbeheer

De opbrengst van de zuiveringsheffing gebruikt het waterschap om de zuivering van afvalwater te betalen. De kosten verdelen we over de gebruikers van een bedrijfsruimte of een woonruimte. De heffingsmaatstaf voor de zuiveringsheffing is een tarief per vervuilingseenheid (ve).

Stijgingspercentage belastingopbrengst zuiveringsbeheer	Oorspronkelijke begroting	Meerjarige doorkijk (indicatief)				
	2024	2025	2026	2027	2028	
Zuiveringsbeheer	17,6%	3,9%	7,5%	2,7%	2,4%	

Voor beide taken geldt dat we de stijgingspercentages die we na 2024 hanteren bij het opstellen van de kaderbrief 2025-2029 herzien op basis van de dan bekende (financiële) ontwikkelingen. Het algemeen bestuur stelt de percentages jaarlijks bij de begrotingsbehandeling van het desbetreffende jaar definitief vast.

Belastingopbrengsten naar taak

Bovenstaande heffingspercentages voor de taak watersysteembeheer en tarieven voor de taak zuiveringsbeheer leiden samen met de verwachte kwijtschelding en oninbaarheid tot onderstaande netto belastingopbrengsten.

bedragen x € 1.000

Netto belastingopbrengsten	Oorspronkelijke begroting	Meerjarige doorkijk (indicatief)				
		2024	2025	2026	2027	2028
Watersysteembeheer	133.718	139.103	142.722	149.194	153.993	
Zuiveringsbeheer	63.925	66.832	72.337	74.687	76.872	
Totaal	197.643	205.934	215.059	223.881	230.865	

Belastingdruk

De belastingdruk is een resultante van de twee verschillende heffingen: watersysteemheffing en zuiveringsheffing. De stijging is het gevolg van de stijging van de belastingopbrengst voor de taak watersysteem van 19,8% en van de tariefstijging voor de taak zuiveringsbeheer van 17,6%.

Bij het doorrekenen van de belastingdruk doen we aannames over de ontwikkeling van de heffingseenheden. Door het Noordelijk Belastingkantoor zijn op basis van de begroting 2023 en de realisatie in 2023 geactualiseerde gegevens over de omslagseenheden aangeleverd.

Een aantal uitgangspunten lichten we toe:

- De WOZ-waarde is gestegen. De heffing voor 2024 is gebaseerd op de WOZ-waarden per 1-1-2023 waarvan de waarderingskamer een prognose van de mutatie heeft gegeven. Op basis van deze gegevens en de prognose van de WOZ-waardeontwikkeling over 2023 gaan we voor 2024 uit van een WOZ-waarestijging van 8,0% ten opzichte van de WOZ-waarde zoals die in de begroting 2023 is gehanteerd.
- In de tabel hierna is rekening gehouden met de kostentoedelingspercentages die in 2023 door het algemeen bestuur zijn vastgesteld. Deze percentages gelden vanaf 1 januari 2024.
- Voor de watersysteemheffing is uitgegaan van een belastingopbrengststijging van 19,8%; voor de zuiveringsheffing is uitgegaan van een tariefstijging van 17,6%.

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de belastingdruk 2024 weer ten opzichte van 2023.

	2024	2023	Stijging in €	Stijging in %
Eenpersoonshuishouden (eigen woning)	€ 368,88	€ 303,02	€ 65,86	21,7%
Eenpersoonshuishouden (huurwoning)	€ 160,03	€ 166,07	€ -6,04	-3,6%
Meerpersoons huishouden (eigen woning)	€ 506,80	€ 420,30	€ 86,50	20,6%
Meerpersoons huishouden (huurwoning)	€ 297,95	€ 283,35	€ 14,60	5,2%
Agrarisch bedrijf	€ 6.742,58	€ 6.895,13	€ -152,55	-2,2%
1 hectare binnendijs bemalen	€ 104,16	€ 108,86	€ -4,70	-4,3%
MKB-bedrijf (zonder woning)	€ 1.089,55	€ 821,82	€ 267,73	32,6%
Natuur	€ 152,20	€ 173,40	€ -21,20	-12,2%
Wegbeheerder	€ 156.245,58	€ 163.283,42	€ -7.037,84	-4,3%
Meetbedrijf (> 1.000 ve)	€ 356.208,80	€ 300.681,13	€ 55.527,67	18,5%

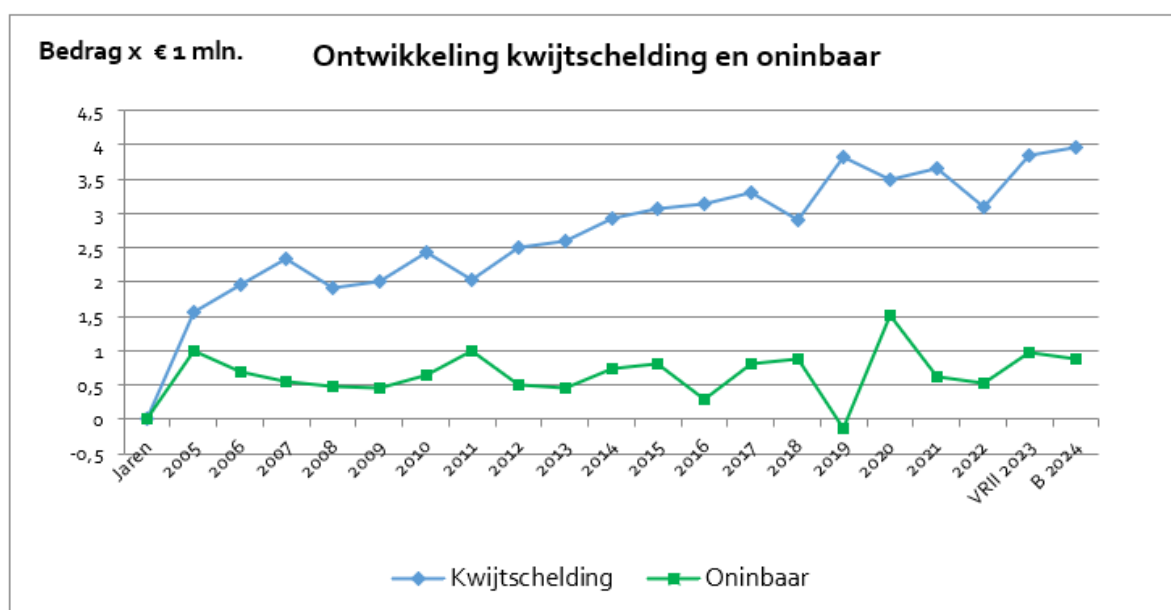
De belastingdruk is een resultante van de twee verschillende heffingen: watersysteemheffing en zuiveringsheffing. De stijging is het gevolg van de stijging van de belastingopbrengst voor de taak watersysteem van 19,8% en van de tariefstijging voor de taak zuiveringsbeheer van 17,6%.

Kwijtscheldingsbeleid

Over het kwijtscheldingsbeleid hanteert Wetterskip Fryslân vanaf de begroting 2022 een 100%-norm. Dit wil zeggen dat Wetterskip Fryslân ervan uitgaat dat een inkomen op bijstandsniveau minimale ruimte biedt om naast de bestaanskosten de lokale lasten, waaronder de waterschapsbelastingen, te voldoen.

De kwijtscheldingsregeling (opgenomen in de heffingsverordeningen en kwijtscheldingsverordening) is alleen van toepassing op woonruimten en betreft de belastingaanslagen voor de verontreinigingsheffing, zuiveringsheffing en de ingezetenenomslag van de watersysteemheffing. Kwijtschelding wordt verleend, indien de middelen om een aanslag te betalen ontbreken en ook niet binnen afzienbare tijd kunnen worden verwacht. Om te beoordelen of voldaan is aan bovengenoemde voorwaarden, vindt een individuele toetsing plaats. Op grond van de Regeling kwijtschelding belasting medeoverheden kunnen wij er voor kiezen om personen die voor kwijtschelding in aanmerking komen toe te staan dat zij over wat extra financiële middelen (bijv. spaargeld) mogen beschikken zonder dat dit hun recht op kwijtschelding in de weg staat. Met ingang van 2023 wordt door ons bij de kwijtschelding rekening gehouden met deze verruiming van de vermogensnorm. Ook ondernemers kunnen voor hun privé-waterschapsbelastingaanslag in aanmerking komen voor kwijtschelding. Voor de ondernemer gelden dezelfde eisen als voor de particulier voor betalingscapaciteit en vermogen.

Navolgende grafiek geeft de ontwikkeling weer van de post kwijtschelding en oninbaar over de jaren 2005 tot en met 2024. Tot en met 2022 komt de informatie uit de betreffende jaarrekeningen. De informatie van jaar 2023 is gebaseerd op de tweede voortgangsrapportage 2023 en 2024 is gebaseerd op begrote cijfers.

Jaarresultaat

Bij het bepalen van het jaarresultaat maken we onderscheid tussen het resultaat vóór onttrekking en na onttrekking uit de bestemmingsreserves. Het resultaat na onttrekking verrekenen we met de algemene reserves.

Jaarresultaat Wetterskip Fryslân

Bij het bepalen van het jaarresultaat maken we onderscheid tussen het resultaat vóór onttrekking en na onttrekking uit de bestemmingsreserves. Het resultaat na onttrekking verrekenen we met de algemene reserves.

Het bestuur wil met ingang van 2024 werken met een sluitende begroting. Hiervan is sprake als de structurele netto lasten en netto belastingopbrengsten, zonder inzet van de algemene reserve, met elkaar in evenwicht zijn.

Jaarresultaat Wetterskip Fryslân

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto lasten	175.756	203.222	209.579	216.949	223.832	230.840
Netto belastingen	-164.285	-197.643	-205.934	-215.059	-223.881	-230.865
Jaarresultaat voor onttrekking	-11.471	-5.579	-3.645	-1.891	48	24
Onttrekking bestemmingsreserves	500	265	321	112	0	0
Jaarresultaat na onttrekking	-10.971	-5.314	-3.324	-1.779	48	24
Onttrekking algemene reserve voor incidentele rv'ers	4.400	5.374	3.410	1.800	0	0
Totaal resultaat	-6.571	60	86	21	48	24

Jaarresultaat Watersysteembeheer

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto lasten	120.615	137.982	141.897	144.480	149.141	153.987
Netto belastingen	-112.367	-133.718	-139.103	-142.722	-149.194	-153.993
Jaarresultaat voor onttrekking	-8.248	-4.263	-2.794	-1.759	54	6
Onttrekking bestemmingsreserves	500	265	321	112	0	0
Jaarresultaat na onttrekking	-7.748	-3.999	-2.473	-1.647	54	6
Onttrekking algemene reserve voor incidentele rv'ers	3.000	4.053	2.537	1.667	0	0
Totaal resultaat	-4.748	54	63	20	54	6

Jaarresultaat Zuiveringsbeheer

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto lasten	55.141	65.240	67.682	72.469	74.692	76.853
Netto belastingen	-51.918	-63.925	-66.832	-72.337	-74.687	-76.872
Jaarresultaat voor onttrekking	-3.223	-1.315	-850	-132	-5	19
Onttrekking bestemmingsreserves	0	0	0	0	0	0
Jaarresultaat na onttrekking	-3.223	-1.315	-850	-132	-5	19
Onttrekking algemene reserve voor incidentele rv'ers	1.400	1.321	873	133	0	0
Totaal resultaat	-1.823	6	23	1	-5	19

Incidentele baten en lasten

Incidentele ruimtevragers ten laste van algemene reserve

bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027	2028
<i>Uit begroting 2023</i>					
Exotenbestrijding	1.500	1.500	1.500		
Financieel pakket, incl. datapakhuis	500				
Slibafzet	400	500			
Better wetter	50	50	50		
Programma Harlingen	50				
Boezemplan	40	240	50		
Upgrade telemetrie	300	50			
Risicomanagement	200	200			
<i>Uit Kaderbrief 2024-2028</i>					
Integrale informatievoorziening incid.1	1.684	PM*			
Integrale informatievoorziening incid.2		220	100		
Infrastructuur incidenteel		PM*	PM*		
Oeverconstructies	450	450			
Project waterschoon 2 jaar verlengen	50	50			
Inspectie asbestcement persleidingen	150	150	100		
Totaal	5.374	3.410	1.800	0	0
<i>Naar taak</i>					
Watersysteembeheer	4.053	2.537	1.667	0	0
Zuiveringsbeheer	1.321	873	133	0	0
Totaal	5.374	3.410	1.800	0	0

* Indien het resultaat 2023 voordelig uitvalt, wordt deze RV in 2025 en 2026 ten laste van de algemene reserve gebracht.

Gezien het feit dat de algemene reserve nog ruim boven de minimum norm blijft, worden de incidentele ruimtevragers ten laste van de algemene reserve gebracht. Dit met dien verstande dat de reserves te allen tijde boven de minimum norm blijven.

Kostentoerekening

Het doel van de kostentoerekening is de kosten via (hulp)kostenplaatsen toe te rekenen aan de diverse werkplanproducten. De werkplanproducten rekenen we aan de twee taken (kostendragers) watersysteembeheer en zuiveringsbeheer van het waterschap toe. De kosten op de taken vormen de basis voor de op te leggen waterschapsbelastingen.

Voor de verdeling van de kosten van de diverse (hulp)kostenplaatsen hanteren we verschillende verdeelsleutels. Per (hulp)kostenplaats is een verdeelsleutel toegepast die het beste past bij het karakter van de betreffende kostenplaats. Deze methodiek sluit aan bij de BBP-systematiek zoals die door de waterschappen in het algemeen wordt gebruikt. Hierna geven we de verdeelsleutel per (hulp)kostenplaatsen aan.

Hulpkostenplaats	Verdeelsleutel
Rente	Procentueel
Werkplaatsen	Procentueel
Kantoren	Aantal werknemers
ICT	Aantal werknemers
Facilitaire zaken	Aantal werknemers

Laboratorium	Procentueel
--------------	-------------

Ondersteunende organisatieonderdelen

Het doel van de kostentoerekening is de kosten via (hulp)kostenplaatsen toe te rekenen aan de diverse werkplanproducten. De werkplanproducten reken we aan de twee taken (kostendragers) watersysteembeheer en zuiveringsbeheer van het waterschap toe. De kosten op de taken vormen de basis voor de op te leggen waterschapsbelastingen.

Voor de verdeling van de kosten van de diverse (hulp)kostenplaatsen hanteren we verschillende verdeelsleutels. Per (hulp)kostenplaats is een verdeelsleutel toegepast die het beste past bij het karakter van de betreffende kostenplaats. Deze methodiek sluit aan bij de BBP-systematiek zoals die door de waterschappen in het algemeen wordt gebruikt. Hierna geven we de verdeelsleutel per (hulp)kostenplaatsen aan.

Primaire vakgroepen

De toerekening van de primaire vakgroepen vindt plaats op basis van de bestede uren. Door de registratie en administratieve verwerking van de bestede uren rekenen we de kosten toe aan de werkplanproducten en investeringsprojecten.

Werkplanproducten

De meeste werkplanproducten hebben een duidelijke relatie met de kostendragers (taken) van het waterschap. Deze werkplanproducten rekenen we voor 100% toe aan de kostendrager waarmee ze een duidelijke relatie hebben. De werkplanproducten die geen eenduidige relatie hebben met een kostendrager rekenen we op basis van, door het algemeen bestuur vastgestelde verdeelsleutels, toe aan de kostendragers (taken). Voor het vaststellen van de begroting 2024 heeft het algemeen bestuur een besluit genomen over een geactualiseerde tabel met een verdeling van de zogenaamde gemengde werkplanproducten.

Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Het beleid over de reserves en voorzieningen is vastgelegd in de nota integraal financieel beleid. Op grond van dit beleid staan er op de balans de volgende reserves:

- Algemene reserves
- Reserves voor tariefegalisatie
- Overige bestemmingsreserves

Algemene reserves

Algemene reserves dienen om onvoorziene fluctuaties op korte termijn op te kunnen vangen. Op 4 oktober 2022 heeft het algemeen bestuur het risicomangementbeleid van Wetterskip Fryslân opnieuw vastgesteld. Aan de hand hiervan is de omvang van het weerstandsvermogen per taak in deze begroting opnieuw berekend. De minimumnorm voor de reserve van de taak watersysteembeheer komt uit op € 3,77 miljoen en voor de taak zuiveringsbeheer op € 3,66 miljoen. Hiermee acht het algemeen bestuur voldoende weerstandscapaciteit te hebben om te kunnen anticiperen op mogelijke risico's. De hoogte van de bedragen is gebaseerd op een analyse van de incidenten die zich in de afgelopen acht jaar hebben voorgedaan. Voor een verdere toelichting op het weerstandsvermogen wordt verwezen naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

In navolgende tabellen wordt het verloop van de algemene reserve weergegeven. Hierbij zijn de tarieven en belastingopbrengsten gehanteerd zoals gemeld in paragraaf Netto lasten.

Bestemmingsreserves

Bij het vaststellen van de jaarrekening kan het bestuur bedragen vanuit het resultaat bestemmen voor een specifiek doel; de bestemmingsreserves. Deze afgezonderde bedragen kunnen alleen worden besteed aan het doel waarvoor ze zijn afgezonderd. Hieronder is een overzicht van de verwachte onttrekkingen uit de bestemmingsreserves in 2024 opgenomen. In onderstaande tabel zijn alleen bestemmingsreserves opgenomen waarvoor een mutatie in het begrotingsjaar is meegenomen.

bedragen x € 1.000

Bestemmingsreserve	Stand 1-1-2024	Onttrekking 2024	Stand 31-12-2024
Groot onderhoud sluizen Lauwersoog	556	218	339
Onderhoud Noorderpier Harlingen	627	47	580
Totaal onttrekking bestemmingsreserves		265	

Voorzieningen

Voorzieningen zijn bedoeld voor het afdekken van (toekomstige) verplichtingen en verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs valt in te schatten. In 2024 zijn zes arbeidsgerelateerde voorzieningen opgenomen in de begroting. Hieronder staat een overzicht met de stand aan het begin van het jaar 2024 en de verwachte mutaties in 2024.

bedragen x € 1.000

	Omschrijving	Stand 1-1-24	Toevoeging	Onttrekking	Stand 31-12-24
1	Pensioenvoorziening voormalig bestuur	3.970	200	310	3.860
2	Wachtgeld voormalig bestuur	465		125	340
3	Voormalig personeel	137	25	20	142
4	Jubilea gratificatie	814	75	80	809
5	Persoonsgebonden opleidingsbudget	625		125	500
6	Thuiswerkplek	134		40	94
Totaal		6.145	300	700	5.745

Toelichting op voorzieningen

1 Pensioenvoorziening voormalig bestuur

De pensioenen van (oud-)bestuursleden zijn in eigen beheer van het waterschap. De kosten van de uit te betalen pensioenen komen ten laste van het waterschap. Voor deze verplichtingen is een voorziening gevormd. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op de actuariële berekening waarmee de pensioenen zijn berekend. De voorziening is getroffen voor de (oud-)bestuursleden en hun nabestaanden die recht op pensioen hebben en de oud-bestuursleden die op dit moment nog niet de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt.

2 Wachtgeld voormalig bestuur

Bij eerdere verkiezingen zijn een aantal bestuursleden niet teruggekeerd. De leden van het dagelijks bestuur die niet terugkeren in het dagelijks bestuur hebben recht op wachtgeld. Er is een inschatting gemaakt van het bedrag dat in de komende jaren moet worden uitgekeerd. Voor 2024 is een onttrekking aan de voorziening van € 125.000.

3 Voormalig personeel

Wetterskip Fryslân is eigenrisicodrager voor werkloosheid. We dragen daarom geen WW-premie af. Indien zich personele kwesties voordoen, treffen we daarvoor een voorziening. De afronding van enkele personele kwesties vanwege onder andere arbeidsongeschiktheid heeft geleid tot een uitstroom van een aantal medewerkers. De ontstane aanspraken zijn in een voorziening tot uitdrukking gebracht. In 2024 onttrekken we een bedrag van afgerond € 20.000 aan de voorziening.

4 Jubilea gratificatie

Deze voorziening is gevormd voor alle, uit hoofde van de geldende arbeidsvoorwaarden opgebouwde rechten van werknemers en bestuursleden op jubilea-uitkeringen. De voorziening is bepaald voor de huidige werknemers. Daarbij is rekening gehouden met de kans op vertrek.

5 Persoonsgebonden opleidingsbudget

De regeling persoonsgebonden basisbudget voor opleiding, ontwikkeling, loopbaan en vitaliteit is per 1-1-2021 verlengd voor een periode van 5 jaar en een bedrag van € 6.000 per werknemer. Aan het eind van elk jaar beoordelen we hoe groot de voorziening moet zijn om de waarschijnlijk toekomstige aanspraken te kunnen dekken.

6 Thuiswerkplek

Voor elke medewerker die structureel thuiswerkt is een budget beschikbaar. De medewerker kan hiervoor op declaratiebasis middelen voor een Arbo technische en ergonomisch verantwoorde thuiswerkplek aanschaffen (zoals een bureau of een stoel). Dit budget is niet bedoeld voor hardware (zoals een computer, laptop of een beeldscherm). Niet alle medewerkers die hiervoor in aanmerking komen hebben tot op heden middelen aangeschaft en gedeclareerd. De verwachting is dat deze medewerkers dat alsnog in de periode 2023 tot 1 april 2025 gaan doen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Wettelijke voorschriften

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat volgens het Waterschapsbesluit ten minste:

1. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en bestemmingsreserves. Deze informatie is te vinden in paragraaf 'Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen'.
2. Een inventarisatie van de risico's.
3. Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's. De wetgever stelt overigens geen eisen aan het weerstandsvermogen; het waterschap is vrij om deze te bepalen. In deze paragraaf wordt het door het AB op 4 oktober 2022 vastgestelde beleid gevolgd.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van WF wordt gevormd door de algemene reserves en ziet er als volgt uit:

bedragen x € 1.000

Stand reserve per 31-12	norm	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Watersysteembeheer	3.770	15.214	11.215	8.742	7.095	7.149	7.154
Zuiveringsbeheer	3.660	6.323	5.007	4.157	4.026	4.020	4.039
Totaal	7.430	21.537	16.223	12.899	11.120	11.169	11.193

Risico's

De risicoparaagraaf geeft een inventarisatie van de risico's. Het betreft risico's die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van Wetterskip Fryslân. In 2023 is risicomanagement verder doorontwikkeld. Inmiddels hebben er diverse risicosessies en risicogesprekken plaatsgevonden. De uitkomst hiervan is gebruikt om invulling te geven aan deze risicoparaagraaf.

Bij het inzichtelijk maken van risico's wordt een onderscheid gemaakt in:

- Risicovolle ontwikkelingen: bestuurlijk relevante ontwikkelingen die aanzienlijke risico's inhouden voor de taakuitvoering van het waterschap op termijn maar waarvan de aard en omvang van het financiële effect nog erg onzeker zijn. Veelal gaat het om de lange termijn.
- Strategische risico's: risico's die van invloed zijn op het behalen van strategische doelen. Hieraan valt merendeels (nog) geen bedrag te koppelen. Veelal spelen deze risico's op de middellange termijn.
- Operationele risico's: risico's die zich in het komende begrotingsjaar kunnen voordoen met een aanzienlijk financieel effect (> € 100.000). Deze risico's worden zo goed als mogelijk gekwantificeerd en worden meegenomen bij het bepalen van de minimale weerstandscapaciteit.

Risicovolle ontwikkelingen

Risicovolle ontwikkelingen zijn bestuurlijk relevante ontwikkelingen die aanzienlijke risico's inhouden voor de taakuitvoering van het waterschap op termijn, maar waarvan de aard en omvang van het financiële effect nog erg onzeker zijn. Veelal gaat het om de lange termijn. De voornaamste ontwikkelingen die in dit kader van belang zijn, worden hieronder weergegeven.

Stikstofproblematiek

Door de landelijke aanpak van stikstofproblematiek kan krimp, maar ook weerstand in de landbouwsector ontstaan. Dit kan tot gevolg hebben dat er minder medewerking is vanuit de agrarische sector bij het realiseren van onze doelstellingen. Een heel ander effect is dat onze vergunningaanvragen meer tijd vragen, omdat deze getoetst moeten worden aan de stikstofuitstoot van de betreffende werkzaamheden.

FPLG

Vanuit Fryslân is voor het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) een claim van meer dan € 5 miljard ingediend. Voor ons waterschap zitten hier doelen voor KRW en klimaatopgaven in. Op landelijk niveau overstijgt het totaalbedrag aan ingediende aanvragen die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld. Hierdoor ontstaat het risico dat niet de volledige aanvraag wordt gehonoreerd. Ook de tweede kamer verkiezingen kunnen hier effect op hebben.

Klimaatverandering

Het programma voor klimaatadaptatie houdt integraal rekening met mogelijke gevolgen en benodigde maatregelen, met expliciete aandacht voor alle taken van ons waterschap. Deze uitdagingen kunnen leiden tot sterk stijgende kosten voor onze taken. Door meer rekening te houden dat water en bodem sturend zijn, zoals in onze blauwe omgevingsvisie uitgewerkt, proberen we excessieve kostenstijgingen te beperken.

Maatschappelijke polarisatie

Omgevingsprocessen worden steeds belangrijker, maar ook moeilijker. Belangen liggen uit elkaar en er is minder draagvlak om consensus te vinden. Hierdoor kost het meer moeite, tijd en geld om zaken te realiseren.

Kaderrichtlijn Water (KRW)

In 2024 staat een tussentijdse evaluatie van de voortgang van de Kaderrichtlijn Water (KRW) gepland. Een mogelijke uitkomst kan zijn dat het algemeen bestuur besluit tot extra maatregelen. Dit kan resulteren in een aanvraag voor extra financiële middelen in 2024. Hiernaast trekt de voortgang van KRW veel maatschappelijke aandacht. Dit kan leiden tot verzoeken op basis van de Wet open overheid (WOO), verzoeken om informatie en zelfs juridische procedures. De personele inzet die nodig is om hiermee om te gaan, zal deels afkomstig zijn van hetzelfde personeel dat werkt aan de KRW-maatregelen. Dit kan vertraging veroorzaken. Bovendien kunnen eventuele juridische procedures resulteren in bijkomende kosten.

Exotenbestrijding

Nieuwe regelgeving vereist dat kosten voor invasieve exotenbeheersing binnen projecten en overige werken voortaan gefinancierd worden uit het exploitatiebudget voor exotenbestrijding (en niet meer vanuit het projectbudget), wat mogelijk extra budgetaanvragen tot gevolg heeft. Ook hebben we te maken met de kreeftenproblematiek die zich landelijk voordoet en nu ook in Fryslân steeds relevanter wordt. Momenteel loopt in Fryslân een meerjarige pilot. Het is raadzaam om parallel aan de pilot voorbereidende stappen te ondernemen, zoals het raadplegen van andere waterschappen, kennis inwinnen voor snel inzetbare preventieve maatregelen, onderzoeken of een relatief eenvoudige (her)inrichting en impact van natuur en biodiversiteit effect heeft op de stand van de rivierkreeft, overleg met beroeps- en sportvissers, en het identificeren van eventuele wettelijke belemmeringen. De kosten, of dit binnen de huidige formatie kan worden behandeld of dat dit extra kosten met zich meebrengt, worden nog beoordeeld en kan leiden tot een aanvraag voor extra budget.

Strategische risico's

Als gevolg van	Kan het gebeuren dat	Met mogelijk gevolg dat	Beheersmaatregelen
Personeel			
De krapte op de arbeidsmarkt, vergrijzing, onderbezetting, kennis ligt bij 1 persoon	Er onvoldoende en/of onvoldoende geschoold en deskundig personeel beschikbaar is (in de toekomst)	De continuïteit van de bedrijfsvoering in gevaar komt; er vertragingen in werkzaamheden optreedt; de kwaliteit van de uitvoering van taken achteruit gaat; wettelijke taken niet uitgevoerd kunnen worden.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strategische Personele Planning: acties worden in de organisatie uitgezet en gemonitord 2. Het wervingsproces heeft continue aandacht
Geen ecologische ruimte Waddengebied			
Op basis van formele planologische gronden mag niet aan de dijk in het waddengebied gewerkt worden terwijl informeel natuurorganisaties en beleidsmakers bij het rijk hier wel ruimte voor geven	er geen (ecologische) ruimte is om te werken in het waddengebied	- er een grote onzekerheid is of en op welke manier aan de dijken in het waddengebied gewerkt mag worden - er uitgeweken moet worden naar een ander alternatief (met onbekende financiële gevolgen).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er wordt externe juridische expertise ingehuurd 2. Er wordt contact gelegd met Europees Parlement waarbij afgestemd wordt welke speel ruimte er is
Onvoldoende samenwerking overheden m.b.t. slib- en grondstromen			

Het feit dat overheden steeds meer samenwerken op het gebied van slib en grond maar dat dit nieuw is voor hen	de samenwerking onvoldoende lukt	- de uitvoering vertraagd wordt - de kosten substantieel stijgen	Er is opdracht verstrekt aan het HWBP om hier beleid op vast te stellen
HWBP niet binnen bestuurlijk vastgestelde kaders			
De eerste informatie uit het programmeringsproces lijkt er sprake te zijn van een forse toename van de opgaven van het landelijke HWBP programma zowel in scope (=km) als in geld (gemiddelde prijs per km)	de te realiseren opgaven niet binnen de huidige bestuurlijke vastgestelde kaders (tijd en geld) door de alliantie (rijk en alle waterschappen) van het HWBP kunnen plaatsvinden	als de opgave inderdaad ca 1.800 km bedraagt i.p.v. 1.500 km en de gemiddelde realisatiewaarde per km ook richting € 10 miljoen gaat i.p.v. € 7 miljoen, er een flinke budgetoverschrijding zal zijn.	Er zullen binnen afzienbare tijd besluiten op bestuurlijk niveau genomen moeten gaan worden; houden we als alliantie 2050 aan als einddatum, dan zullen de bedragen die ingelegd moeten gaan worden door de alliantiepartners – en WF - verhoogd moeten gaan worden. Schuiven we datum 2050 naar achteren, dan komt onze eigen programmering mogelijk op losse schroeven te staan.
Onvoldoende snelheid realiseren bergings- en retentiegebieden			
Het lang duren van procedures om te komen tot realisatie (onvoldoende draagvlak)	Er onvoldoende snelheid is in het realiseren van bergings- en retentiegebieden	Toenemende kans op overstromingen.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er wordt met betrokken partijen continue gesproken om eerder gemaakte afspraken toch door te laten gaan 2. De benodigde hoeveelheid retentiegebieden wordt geanalyseerd
Ongewenste stoffen op zuiveringen			
Het ontbreken van voldoende instrumenten voor WF voor de bronaanpak voor ongewenste lozingen.	(er onnodig veel) ongewenste stoffen op zuiveringen komen	Het zuiveringsproces verstoord wordt en de kwaliteit afneemt.	Er wordt, naast bestuurlijke deelname aan de FUMO, periodiek overlegd met de FUMO om het belang onder de aandacht te houden.
Minder lozingen op rwzi's			
Het afhaken van grote lozers	Er minder lozingen komen op rwzi's	De belastingopbrengst daalt; Overcapaciteit rwzi's ontstaat; De samenstelling van het afvalwater ongunstig beïnvloed wordt	Door gesprekken met grote lozers wordt een vinger aan de pols gehouden en naar gezamenlijke oplossingen gezocht
Vervangingswaarde assets onvoldoende			
Het ontbreken van een vervangingswaarde in de financiële administratie (a.g.v. verkrijging assets 'om niet')	de afschrijvingen feitelijk te laag zijn	Bij vervanging in het kader van instandhouding de kapitaallasten fors toenemen.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het algemeen bestuur is volledig geïnformeerd over dit risico 2. In begroting en Meerjarenplannen wordt hier rekening mee gehouden
Onvolledig beeld assets en de kwaliteit ervan			

Onvoldoende data omtrent assets; Onvolledigheid legger	Volledig inzicht in de assets en de kwaliteit ervan ontbreekt	De betrouwbaarheid van de assets achteruit gaat (door geen en/of te laat onderhoud) en de voorspelbaarheid van de resterende levensduur onvoldoende nauwkeurig is.	Binnen het traject van het doorontwikkelen asset management is dit opgenomen als een belangrijk actiepunt. De voortgang hierop wordt continu gemonitord.
---	---	--	--

Operationele risico's met mogelijk effect > € 100.000

Hieronder vindt u een overzicht van de operationele risico's die een mogelijk effect hebben van > € 100.000. Het gaat hierbij om het restrisico dat overblijft na implementatie van beheersmaatregelen.

Begroting*	Risico	Kans **	Mogelijk financieel effect in €	Risicobedrag in € ***	Verskil met begroting 2023
WS	Maatschappelijke schade door nalatig handelen in waterbeheer	L	10.000.000	2.000.000	Geen
WS/WK	Afwijkingen t.o.v. aannames gehanteerd voor salariskosten als gevolg van CAO-ontwikkelingen	M	3.000.000	1.500.000	Kans van H naar M
WK	WF moet claims betalen m.b.t toerekening opbrengsten i.v.m. effluentheffing	H	800.000	720.000	Nieuw
WK	Afvoer afvalwater bij uitval zuivering	LM	2.500.000	500.000	Geen
WK	Uitval slibontwateringsinstallatie	M	2.500.000	1.250.000	Kans van L naar M
WS/WK	Digitale veiligheid: als gevolg van bijv. een ransomware aanval, hacking telemetrie kan het gebeuren dat processen van WF uitvallen en/of data gestolen wordt	M	2.000.000	1.000.000	Geen
WS/WK	Hogere werkelijke inflatie (Goederen en diensten) dan geraamd in begroting	L	1.100.000	220.000	Kans van M naar L
WK	Processen kunnen geen doorgang vinden als gevolg van verouderde procesautomatisering	M	1.000.000	500.000	Nieuw
WS/WK	Prijsstijging contracten	L	1.000.000	200.000	Kans van M naar L
WS/WK	Stijging energiekosten	M	750.000	375.000	Mogelijke impact verhoogd
Totaal				8.265.000	

*) Begroting

WF kent een afzonderlijke begroting voor de taken: Watersystemen en Waterketen. Aangegeven wordt voor welke begroting het risico speelt. Indien het voor beide begrotingen speelt wordt het risico verdeeld conform de verhouding in omvang van de begroting: 2/3 Watersystemen (WS) en 1/3 Waterketen (WK). Deze berekening is gebruikt om de benodigde weerstandsvermogen per taak uit te rekenen.

***) Betekenis Kans

H: hoog: het risico heeft een grote kans van voordoen en wordt voor 90% meegenomen (vermenigvuldigingsfactor 0,9). Bij een hoge kans is de inschatting > 70% dat het risico zich het komende begrotingsjaar voordoet.

M: midden: het risico heeft een middelgrote kans van voordoen en wordt voor 50% meegenomen (vermenigvuldigingsfactor 0,5). Bij een midden kans is de inschatting tussen de 30% en 70% dat het risico zich het komende begrotingsjaar voordoet

L: laag: het risico heeft een kleine kans van voordoen en wordt voor 20% meegenomen (vermenigvuldigingsfactor 0,2). Bij een lage kans is de inschatting < 30% dat het risico zich het komende begrotingsjaar voordoet

***) Risicobedrag

Het risicobedrag ontstaat door het effect te vermenigvuldigen met de kans corresponderende vermenigvuldigingsfactor

Op basis van een inschatting op kans en impact bedragen de mogelijke effecten van de operationele risico's € 8.265.000.

Dit bedrag wordt gecorrigeerd voor samenloopfactor van 0,9. Hiermee bedraagt de minimale weerstandscapaciteit voor Wetterskip Fryslân € 7.430.000.

Opgesplitst naar taak is dit:

Taak	Bedrag
Watersysteembeheer	€ 3.770.000
Zuiveringsbeheer	€ 3.660.000

Beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico's

Het 'weerstandsvermogen' is het vermogen van het waterschap om (financiële) tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van het waterschap in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt weergegeven als ratio. De weerstandsratio wordt bepaald als verhoudingsgetal tussen enerzijds weerstandscapaciteit en anderzijds de financiële risico's. De weerstandscapaciteit is de omvang van de financiële middelen die vrijgemaakt kunnen worden om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen. De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves.

De (financiële) risico's (na het nemen van beheersmaatregelen) worden jaarlijks in kaart gebracht. Bij de bepaling van de weerstandsratio wordt rekening gehouden met het gegeven dat risico's zich nooit allemaal met een maximale omvang zullen voordoen. Daartoe wordt de kans van voordoen bepaald. Alleen bedragen boven de €100.000 worden meegenomen in de bepaling van de weerstandsratio. Daarbij wordt tevens rekening gehouden met het gegeven dat de risico's niet allemaal in hetzelfde jaar tot incidenten leiden: het samenlooperpercentage. Dit samenlooperpercentage is, zoals gebruikelijk binnen de overheid, bepaald op 90%.

In formule ziet dit er als volgt uit: $\text{weerstandsratio} = \text{weerstandscapaciteit} / (0,9 \times \text{risico's})$

Wetterskip Fryslân streeft daarbij een weerstandsratio na die als voldoende wordt bestempeld. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de onderstaande tabel. In dit model wordt een oordeel gekoppeld aan het verhoudingsgetal weerstandsratio.

Waardering weerstandsratio		
Waarderingscijfer	Weerstandsratio	Betekenis
A	2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Dit betekent dat het Wetterskip een weerstandsratio nastreeft van minimaal 1,0. Indien bij de actualisatie van de risico's blijkt dat het weerstandsratio onder deze grens valt, beziet het bestuur of dit aanleiding geeft tot het verhogen van de aangehouden algemene reserve. Het aanhouden van alleen een ondergrens voor het weerstandsratio betekent dat de omvang van de algemene reserve niet van jaar tot jaar fluctueert.

Weerstandsratio

De weerstandsratio wordt dus berekend door de weerstandscapaciteit te delen op de waarde van de risico's. Op basis van bovenstaande risico-inventarisatie komt de weerstandsratio van deze begroting uit op: (€ 16.223.000 / € 7.430.000) = 2,18.

Meerjarig blijven we, op basis van het huidige risicoprofiel, met onze reserves boven de minimale norm.

Financiering en EMU-saldo

Treasury

Wetterskip Fryslân heeft een groot deel van haar bezit gefinancierd met vreemd vermogen. Financiering is aangetrokken door middel van leningen bij banken en één lening bij de provincie Limburg. Op basis van de begroting heeft Wetterskip Fryslân te maken met een structurele financieringsbehoefte. Dit wordt veroorzaakt door voorgenomen investeringsplannen en aflossingsverplichtingen op de lopende leningen. Bij treasury draait het om het aantrekken van voldoende middelen om aan alle verplichtingen te voldoen. Hierbij moet worden voorkomen dat er overschotten ontstaan. Verder moet dit tegen zo laag mogelijke kosten (rente) gebeuren en moeten de risico's binnen de afgesproken normen (onder andere Wet FIDO en treasurywet) blijven. De treasurycommissie komt minimaal vier keer per jaar samen. Besluiten die passen binnen het treasurywet en het treasuryjaarplan worden vastgelegd door middel van schriftelijke transactievoorstellen. Hiermee is 'het beheer van middelen' adequaat ingericht. Volgens het treasurywet van Wetterskip Fryslân wordt jaarlijks, als onderdeel van de begrotingscyclus, een treasuryjaarplan opgesteld. Dit jaarplan plaatst het treasurybeleid in een meerjarig perspectief en beschrijft de treasurydoelstellingen voor het begrotingsjaar.

Rentemanagement

We houden ons actief bezig met rentemanagement. In de onderdelen hieronder is dit verder uitgesplitst.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een grens aan de omvang van financieringen met een rentetypische korte looptijd van één jaar. Achterliggende gedachte hierbij is het vermijden van te hoge renterisico's. Bij de berekening van de kasgeldlimiet wordt uitgegaan van de bruto lastenkant van de begroting. Voor de waterschappen is de norm vastgesteld op 23%. Voor 2024 bedraagt de kasgeldlimiet voor Wetterskip Fryslân € 50,4 miljoen (23% van € 219,1 miljoen).

De liquiditeitsbegroting voor 2024 laat het verloop van de geraamde kortlopende vorderingen en/of schulden zien.

*Kortlopende vordering/schuld kasgeldlimiet
bedragen x € 1.000*

Ultimo kwartaal	Gemiddelde kortlopende schuld (A)	Kasgeld limiet (B)	Ruimte onder kasgeldlimiet (B-A)
I	6.350	50.181	56.531
II	-5.724	50.181	44.457
III	-1.606	50.181	48.575
IV	-16.027	50.181	34.154

Renterisiconorm

Volgens de Wet FIDO mag in elk kalenderjaar het renterisico niet meer bedragen dan 30% van het begrotingstotaal. Hierbij bestaat het renterisico uit het saldo van de verplichte aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande leningenportefeuille.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het renterisico over de jaren 2024 tot en met 2028.

(bedragen x € 1.000)

Renterisiconorm	2024	2025	2026	2027	2028
1. Begrotingstotaal	218.178	224.634	231.424	238.273	245.292
2. Vastgesteld percentage	30%	30%	30%	30%	30%
3. Renterisiconorm (30% van 1.)	65.453	67.390	69.427	71.482	73.588
4. Renterisico op de vaste schuld	33.636	9.970	9.970	9.970	24.970
Ruimte (3-4)	31.817	57.420	59.457	61.512	48.618

Rentepercentages

Voor het doorrekenen van de begroting 2024 gaat Wetterskip Fryslân uit van de genoemde korte en lange rentepercentages zoals opgenomen in de paragraaf Uitgangspunten en normen. In onderstaande tabel staan de begrote rentelasten weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Rentelasten	Begroting 2024	Begroting 2023
Rente leningen lang	11.376	11.800
Rente leningen kort	450	400
Totaal	11.826	12.200

Financieringsbehoefte

bedragen x € 1.000

Voorzien in financieringsbehoefte	
Kasstroomoverzicht	
Totaal opbrengsten	212.599
Storting reeds afgesloten leningen	10.000
Cash in flow	222.599
Totaal kosten	-218.178
Afschrijvingen	43.634
Cash flow investeringen	-75.835
Aflossingen bestaande leningen	-13.636
Cash out flow	-264.015
Raming liquiditeitspositie	
Liquiditeit 1-1-2024	24.324
Cash in flow	222.599
Cash out flow	-264.015
Liquiditeiten 31-12-2024	-17.092
De financiering vindt als volgt plaats:	
Rekening courant (kasgeld-limiet)	-50.393
Nieuwe langlopende leningen (> 1 jaar)	-
Totale financiering	-50.393

EMU-saldo, renterisiconorm en schuldpositie

Op 3 maart 2015 heeft het algemeen bestuur besloten om zowel de EMU-referentiewaarde als de renterisiconorm als uitgangspunt te nemen bij het beoordelen van de investeringsplanning en de schuldenpositie en hiermee bij de begroting en het meerjarenperspectief rekening te houden. Deze paragraaf beschrijft de ontwikkeling van het EMU-saldo. Hiervoor is de renterisiconorm toegelicht. Ook wordt de ontwikkeling van de schuldenpositie weergegeven.

EMU-referentiewaarde

Het doel van de Wet HOF is ervoor te zorgen dat Nederland voldoet aan de binnen Europa afgesproken norm van maximaal 3% tekort op de begroting. De 3%-norm is daarbij doorvertaald naar een aandeel voor de decentrale overheden. Het Rijk hanteert een zogenaamde ‘macronorm’ voor de drie decentrale overheden gezamenlijk. Voor het kabinet is er geen aanleiding om in te zoomen op sectoren (en dus ook niet op individuele overheden) zolang de decentrale overheden als geheel de norm niet overschrijden. De individuele EMU-referentiewaarden zijn vooral bedoeld als richtsnoer voor het toegestane tekort op het niveau van individuele overheden.

In 2018 hebben de Unie van Waterschappen, IPO en VNG met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden in de periode 2019 tot en met 2022. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Inmiddels is deze ruimte ook onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen. Op basis van de vastgestelde verdeelsleutel van de ‘geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar’ leidt dit voor Wetterskip Fryslân tot een (indicatieve) EMU-referentiewaarde van € 32,8 miljoen voor 2024.

In onderstaand schema is deze waarde ook voor de latere jaren als referentiewaarde gehanteerd.

bedragen x € 1.000

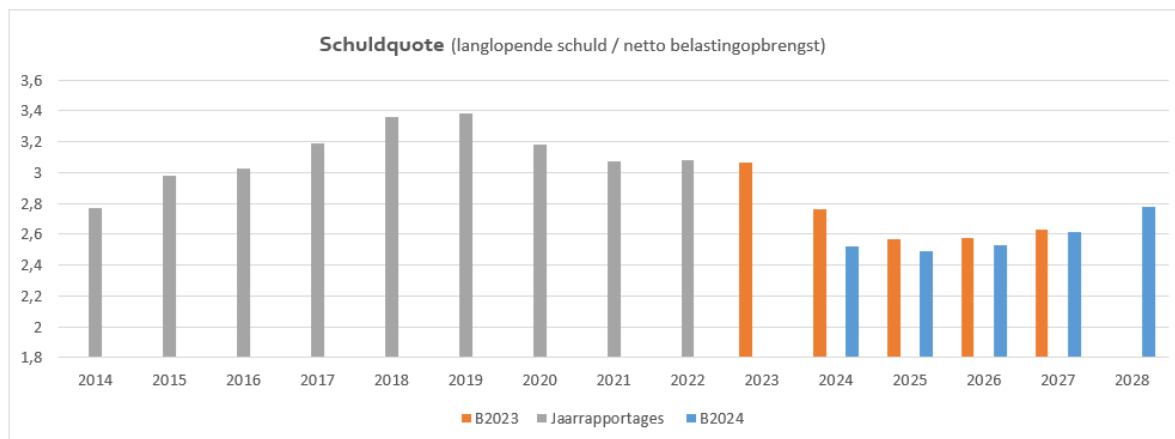
EMU-exploitatiesaldo	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bruto exploitatiesaldo	-11.471	-5.579	-3.645	-1.891	48	24
Investeringsuitgaven	-63.687	-75.835	-91.468	-79.647	-93.269	-111.434
Investeringsbijdragen	-	-	-	-	-	-
Verkoop van vaste activa	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingslasten	41.589	43.634	44.681	47.633	49.874	51.754
	450	450	450	450	450	450
Toevoegingen aan voorzieningen en onvoorzien t.l.v. exploitatie	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-	-	-	-	-	-
Betalingen rechtstreeks uit de voorzieningen	-700	-700	-600	-550	-500	-450
Deelnemingen en aandelen	-	-	-	-	-	-
EMU saldo	-33.820	-38.030	-50.581	-34.005	-43.397	-59.656
EMU-norm (referentiewaarde)	-25.400	-32.800	-33.200	-33.600	-33.900	-34.300
Overschrijding EMU referentiewaarde	8.420	5.230	17.381	405	9.497	25.356

Het EMU-saldo komt in 2024 volgens de begroting hoger dan de (indicatieve) referentiewaarde uit. Deze (geringe) overschrijding achten we verantwoord omdat:

- De overschrijding van het EMU-saldo is deels veroorzaakt door de voorfinanciering van gesubsidieerde projecten (POP3). Hierdoor is er een tijdsverschil tussen uitgaven en de subsidieontvangsten.
- De referentiewaarde voor het EMU-saldo een berekeningswaarde is waarover gerapporteerd wordt. De doelstellingen zijn opgehangen aan de gehele waterschapsector en niet alleen aan de individuele waterschappen.
- Aan het overschrijden van het EMU-saldo vooralsnog geen sancties zijn verbonden. Zolang daarvan geen sprake is, heeft het overschrijden van het saldo geen bedrijfseconomische consequenties.

Schuldquote (lange schuld)

De belastinginkomsten geven in belangrijke mate aan hoeveel schulden een waterschap kan dragen. De indicator schuldquote (langlopende schuld gedeeld door de belastingopbrengsten) geeft aan hoe lang we nog belasting moet innen om de schuld te elimineren na opheffing van het waterschap. Een daling van de indicator is een verbetering van de schuldpositie, een stijging is een verslechtering. In 2024 is de schuldquote 2,5.

In bovenstaande grafiek is de schuldquote van begroting 2024 (blauw) afgezet tegen de schuldquote uit de begroting 2023 (oranje). Gezien de uitkomsten van de renterisiconorm en de langjarige ontwikkeling van de schuldquote, acht het dagelijks bestuur het verantwoord om met de huidige meerjarige investeringsplanning en bijbehorende ontwikkeling van de schuldpositie te werken.

Verbonden partijen

Wij hebben een aantal taken ondergebracht in samenwerkingsverbanden waarin meerdere waterschappen en/of andere instellingen participeren. Het gaat hier om deelnemingen in vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en stichtingen. De samenwerkingsvormen duiden we aan met het begrip 'verbonden partijen'. Hieronder verstaan we een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Met bestuurlijk belang bedoelen we: het waterschap heeft zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht.

Onder financieel belang verstaan we: het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is of waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Visie op verbonden partijen

Wetterskip Fryslân werkt op vele manieren samen met andere organisaties. Dit doen we in de verwachting om op deze manier meer rendement voor Wetterskip Fryslân en de Mienskip te behalen. Eén van deze samenwerkingsvormen is het deelnemen aan verbonden partijen. Deze vorm van samenwerking vraagt om een goede balans van bevoegdheden, verantwoordelijkheden en verantwoording.

Wanneer de vraag opkomt of het wenselijk is een samenwerking aan te gaan, om op deze manier een taak van het waterschap op afstand te organiseren, vraagt dit een goede afweging.

Onderstaande uitgangspunten zijn van toepassing bij het maken van een afweging over het al dan niet toetreden tot een verbonden partij en de inrichting ervan:

1. Er worden alleen activiteiten overgedragen aan een verbonden partij als deze zich hiervoor lenen.

2. Voor samenwerking in een verbonden partij wordt de best passende bestuurlijke, organisatorische en juridische vorm gekozen. De keuze tussen een publiek- of privaatrechtelijke samenwerking wordt per geval gemaakt. Er wordt gekozen voor een samenwerkingsvorm die zo eenvoudig mogelijk is.
3. Bij besluitvorming over samenwerking in een verbonden partij wordt naast een voorstel voor de rechtsvorm, ook aandacht besteed aan risico's en beheersmaatregelen, governance, informatievoorziening en evaluatiemomenten en een exit-strategie.

Zeggenschap

Het waterschap kan invloed uitoefenen door middel van:

- besturen van stichtingen en gemeenschappelijke regelingen
- vergadering van aandeelhouders
- raad van commissarissen
- toezicht

Sinds 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd. Deze wijziging heeft als doel om de positie, de besluitvorming en de controlerende rol van het waterschap te versterken.

Wij wenden onze invloed aan als het gaat om sturing op (onder andere) financiën, risico's en toekomstvisie. Het zijn vormen van verlengd lokaal bestuur. Hierdoor is de directe invloed per definitie beperkt. Bij een meerderheid voor een voorstel zal de minderheid zich moeten schikken. De democratische controle op de verbonden partijen ligt bij het algemeen bestuur. Leden van het dagelijks bestuur die deel uitmaken van een bestuur van een verbonden partij, leggen verantwoording af aan het algemeen bestuur.

Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV, Leeuwarden

Rechtsvorm	Besloten vennootschap (B.V.)
Deelnemende partijen	Wetterskip Fryslân (100%)
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De activiteiten van de holding bestaan met name uit het deelnemen in, zich financieel interesseren in, toezicht uitoefenen op en het bestuur voeren uitsluitend voor andere ondernemingen en vennootschappen met bepaalde doelen. De holding neemt voor 50% deel in de voorzuivering afvalwater Workum V.O.F.; 50% in Grienskip B.V.; 33,3% in de Ballumerbocht Ameland B.V. en 50% in Nij Hiddum-Houw.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Toezicht uitoefenen op het bestuur van de dochter ondernemingen van Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V.
Prestaties	Zie toelichting bij de voorzuivering Workum V.O.F. , Grienskip B.V., Ballumerbocht Ameland B.V. en Nij Hiddum-Houw.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2021 bedraagt het Enkelvoudig eigen vermogen € 579.585 Enkelvoudig resultaat na belasting € 80.780 De jaarrekening 2022 is nog niet opgesteld

Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	De directie bestaat uit de secretaris-directeur en de adjunct-secretaris directeur. Zij leggen verantwoording af aan het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân is 100% aandeelhouder van Wetterskip Deelnemingen B.V.
Risico's	Zie toelichting bij de voorzuivering Workum V.O.F., Grienskip B.V. , Ballumerbocht B.V. en Nij Hiddum-Houw
Exit strategie	n.v.t.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Op 15 februari 2022 heeft het algemeen bestuur het beleidskader verbonden partijen vastgesteld op basis waarvan de afweging kan worden gemaakt om wel of niet samen te werken via een verbonden partij. Hetzij via een privaatrechtelijke deelneming, een publiekrechtelijke samenwerking via een gemeenschappelijke regeling of een publieke private samenwerking.

Voorzuivering Zuivelafvalwater Workum V.O.F., Leeuwarden

Rechtsvorm	Vennootschap onder Firma
Deelnemende partijen	Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V. Friesland Campina
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Een duurzame en doelmatige werking van de waterketen
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Een doelmatige werking van rwzi Workum
Prestaties	Het komende jaar gaan we een meerjaren investeringsbegroting opstellen. Hiermee willen we ook voor de komende jaren duidelijk krijgen welke investeringen noodzakelijk zijn voor een toekomstbestendige VZW (Voorzuivering Zuivelafvalwater Workum).
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2022 bedraagt het Eigen vermogen € 500.000 Vreemd vermogen € 350.000 (netto) begrotingstotaal € 850.000
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	De dijkgraaf is bestuurlijk betrokken vanuit ons waterschap en de directie vanuit Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V.

Financieel belang Wetterskip Fryslân	<p><i>Wat is de omvang van het financiële belang van Wetterskip Fryslân?</i> <i>Wat is ons aandeel in begroting verbonden partij (relatief en absoluut). Hoe groot is ons aandelenbelang, wat betaalt of ontvangt Wetterskip Fryslân jaarlijks</i></p> <p>belastingopbrengsten jaarlijks € 280.000 het financieel belang van Wetterskip is 50% van het eigen vermogen van de voorzuivering.</p>
Risico's	<p>Indien de VZW de operationele doelen niet haalt heeft dit mogelijk gevolgen voor de doelmatige werking van rwzi Workum en daarmee op de lozingen van de rwzi op het oppervlaktewater.</p> <p>Het niet functioneren van de samenwerking kan leiden tot milieuschade en hogere kosten voor de bedrijfsvoering van de eigen rwzi. Beëindiging van de samenwerking geeft op langere termijn een extra investeringsopgave voor één van beide deelnemers en kan afhaken/verlies van belastingopbrengsten van een grote lozer met zich meebrengen.</p>
Exit strategie	Er zijn in de oprichtingsovereenkomst afspraken gemaakt over ontbindingsvoorwaarden.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	De VZW gaat onderzoeken welke stappen het kan nemen om op termijn energie en klimaatneutraal te worden.

Grienskip BV, Leeuwarden

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Deelnemende partijen	Caparis NV, Empatec NV, Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het bevorderen van arbeidsparticipatie voor mensen met achterstand op de arbeidsmarkt.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Doel is het uitvoeren van groenonderhoud in het beheergebied van Wetterskip Fryslân en invulling geven aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de organisatie door dit werk te laten verrichten door mensen met achterstand op de arbeidsmarkt.
Prestaties	Het jaarlijks conform dienstverleningsovereenkomst uitvoeren van het groen onderhoud, de distelbestrijding en exoten bestrijding in het beheergebied van Wetterskip Fryslân.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2022 bedraagt het Eigen vermogen € 178.000 (kort) vreemd vermogen € 252.000 Begrotingstotaal € 2.025.000

Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	De secretaris-directeur en de adjunct-directeur zijn als bestuurder van Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V. betrokken. Deelnemingen B.V. bezit een meerderheidsaandeel van 52% en heeft daarmee invloed op de BV
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterkip Fryslân Deelnemingen B.V. bezit 52% van de aandelen van de B.V. Winst en verlies wordt jaarlijks op basis van het aandelenpercentage betaald of doorbelast aan de deelnemende partijen.
Risico's	Er bestaat een beperkt operationeel risico voor Wetterskip Fryslân als Grienskip het groenonderhoud niet conform afspraken uitvoert. Wetterskip Fryslân is daarnaast mede risicodragers voor mogelijke verliezen van de onderneming.
Exit strategie	Er zijn in de oprichtingsakte afspraken gemaakt over ontbindingsvoorwaarden.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Grienskip gaat de mogelijke samenwerking met andere overheidspartijen onderzoeken.

Energiepark Ballumerbocht BV

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Deelnemende partijen	Gemeente Ameland, Amelander Energie Coöperatie en Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het realiseren van een slim en toekomstbestendig energiesysteem voor Ameland.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân wil met de deelname de energie voor de waterschapstaken op Ameland duurzaam opwekken.
Prestaties	Er dient voor het aantrekken van het vreemd vermogen een sluitende businesscase te zijn.
Financiële situatie verbonden partij	Het door Wetterskip ingebrachte vermogen, door een kapitaalstoring voor de aandelen, bedraagt € 100.000. Er is op dit moment nog geen vreemd vermogen aangetrokken voor de realisatie van het energiepark.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Namens Wetterskip Fryslân zijn de secretaris-directeur en de adjunct-directeur als bestuurder van Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV betrokken.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân heeft met een kapitaalstoring van € 100.000 een belang van 33,3% in de onderneming.

Risico's	In de realisatie van het project zijn er risico's op het gebied van vergunningen, technische problemen en netcongestie problematiek. In de uitvoeringsfase en de exploitatiefase van het park zijn we mede risicodrager van de B.V.
Exit strategie	In de oprichtingsakte zijn ontbindingsvoorwaarden opgesteld voor de deelnemende partijen.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Indien Wetterskip Fryslân samen met de Gemeente Ameland garant staan, kan de B.V. onder gunstigere voorwaarden vreemd vermogen aantrekken.

Nij Hiddum-Houw

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Deelnemende partijen	Gemeente Súdwest-Fryslân en Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het opwekken en verkopen van groene stroom
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân wil met de deelname de energie voor de waterschapstaken op duurzaam opwekken en daarmee voldoen aan de ambitie om in 2030 klimaat neutraal te zijn.
Prestaties	Opwekken van groene stroom
Financiële situatie verbonden partij	Het door WF ingebrachte vermogen, door een kapitaalstoring voor de aandelen, bedraagt € 4.792.715. Tevens heeft de BV een langlopende lening bij de NWB voor een nominaal bedrag van € 27 miljoen waar de beide aandeelhouders garant staan.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Namens Wetterskip Fryslân zijn de secretaris directeur en de adjunct directeur als bestuurder van Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV betrokken.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân heeft met een kapitaalstoring van € 4.792.715 een belang van 50% in de onderneming.
Risico's	Door sterk wisselende stroomprijzen kunnen de opbrengsten fluctueren en daarmee kan de dividendopbrengst per jaar wisselen.
Exit strategie	In de overeenkomsten zijn voorwaarden opgesteld voor de deelnemende partijen onder welke condities de aandelen kunnen worden verkocht.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	

Het Noordelijk Belastingkantoor, Haren

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Deelnemende partijen	Wetterskip Fryslân, Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Hunze en Aa's en gemeente Groningen
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het Noordelijk Belastingkantoor wil door de bundeling van kennis en tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten de lokale overheden vernieuwend en efficiënt ondersteunen bij de uitvoering van hun belastingtaken, nu en in de toekomst.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân is uit overwegingen van kwaliteit, continuïteit en efficiency toegetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling. Het Noordelijk Belastingkantoor verzorgt voor de deelnemers de heffing en invordering van de waterschapsbelasting en gemeentelijke belastingen. Dit specialistische werk kan beter vanuit een gespecialiseerde organisatie plaatsvinden .
Prestaties	De op te leveren producten en prestaties zijn vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). Deze SLA is in 2022 herzien en deze gewijzigde SLA is op 1 januari 2023 in werking getreden.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2022 bedraagt het Eigen vermogen € 70.000 (Kort) vreemd vermogen € 6.083.302 Begrotingstotaal € 14.832.000
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Een lid van het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân heeft zitting in het bestuur. Elke deelnemer heeft één afgevaardigde in het bestuur met een gelijke stem.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân betaalde in 2022 een bedrag van € 3.923.000. Dit is 26,4% van de totale exploitatiekosten van het Noordelijk Belastingkantoor.
Risico's	Als de doelen niet worden gehaald worden er geen aanslagen verzonden en ingevorderd. Dit betekent dat Wetterskip Fryslân geen financiële middelen ontvangt. Omdat het waterschap voor de inkomsten bijna 100% afhankelijk is van de waterschapsbelastingen beloopt het financieel risico de begrote opbrengst belastingen. Voor 2023 is de netto belastingopbrengst geraamd op een bedrag van € 164 miljoen. Als het waterschap geen geld ontvangt kan de uitvoering van de wettelijke taken in het geding komen. Dit kan in het uiterste geval leiden tot schadeclaims in verband met wateroverlast-/tekort en lozing van ongezuiverd water.
Exit strategie	De regeling is met ingang van 1 januari 2018 in werking getreden en is voor onbepaalde tijd getroffen. Gedurende vijf jaar na de datum van toetreding tot de regeling is uittreding niet mogelijk.

Ontwikkelingen/bijzonderheden	Door het Noordelijk Belastingkantoor is actief bezig om de diensten op het gebied van belastingen voor steeds meer gemeenten uit te voeren. Door deze uitbreiding worden de vaste kosten verdeeld over meer overheden waardoor de kosten per deelnemer dalen.
-------------------------------	---

Het Waterschapshuis, Amersfoort

Rechtsvorm	Publieke rechtspersoon
Deelnemende partijen	Alle waterschappen, Rijkswaterstaat, Provincies.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het Waterschapshuis (hWh) is een gemeenschappelijke regeling waarin de waterschappen een deel van hun activiteiten met betrekking tot de gegevenshuishouding en informatievoorziening hebben samengebracht. Binnen het Waterschapshuis zijn twee afzonderlijke onderdelen opgezet waarin de collectieve en facultatieve taken zijn ondergebracht.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Het Waterschapshuis bevordert dat waterschappen samenwerken aan het datagedreven waterschap van de toekomst om gezamenlijk voordeel te behalen. Zij vervult de wensen van waterschappen, inventariseert of er samenwerking mogelijk is en vindt oplossingen voor problemen.
Prestaties	De te leveren prestaties door hWh worden vastgelegd in een DVO (dienstverleningsovereenkomst). Per dienst/prestatie wordt een DVO opgesteld en deze wordt ter begroting gebracht.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2022 bedraagt het Eigen vermogen: € 0 Vreemd vermogen: € 262.669 (Netto) begrotingstotaal : € 32.813.634 (geactualiseerde begroting 2023)
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Luzette Kroon is lid van het algemeen bestuur. Zij heeft daar 1 stem van de in totaal 21 stemmen. Zij kan daarmee invloed uitoefenen op de begroting en het algemeen te voeren beleid van hWh.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Financiële belang van Wetterskip Fryslân (WF): € 1.556.000 begroot in begroting 2023. Relatief aandeel WF in begroting hWh: 4,74% Absoluut aandeel WF in begroting hWh: € 1.556.000
Risico's	Wetterskip Fryslân loopt een beperkt risico op het moment dat hWh zijn doelen niet behaalt. Sturing op het behalen van de doelen is geregeld via de reguliere P&C cyclus. Daar waar het behalen van doelstellingen financieel uit de pas lopen, loopt WF het risico dat er geen dekking is in de eigen begroting. Dit risico wordt beperkt, omdat de P&C cyclus hWh is afgestemd op de interne P&C cyclus bij WF.

Exit strategie	In de vastgestelde gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis, d.d. 1-4-2017, is in artikel 45 vastgelegd op welke wijze een deelnemende partij kan uittreden.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	hWh is ingericht als uitvoeringsorganisatie. De toename van complexiteit door andere maatschappelijke verwachtingen, (Europese) wetgeving en bestuurlijke afspraken zorgt voor een andere behoefte richting hWh. Om invulling te geven aan deze nieuwe positie is gestart met het opstellen van een nieuwe strategienota welke wordt afgerond in 2023.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing, Grou

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Deelnemende partijen	Friese gemeenten, provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De FUMO voert de vergunningverlening, toezicht en handhaving van complexere inrichting uit voor alle Friese gemeenten, de provincie en het waterschap.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Invloed uitoefenen op de indirecte lozingen waarvoor WF geen bevoegd gezag meer is na in werking treding van de Waterwet. WF heeft een groot belang om te voorkomen dat indirecte lozers het zuiveringsproces op een rwzi ontregelen.
Prestaties	Kwalitatief hoogstaand toezicht en handhaving op indirecte lozingen. Verlenen van Omgevingswetvergunningen met daarin opgenomen het overgenomen advies van WF.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2022 bedraagt het Eigen vermogen € 1.235.420 Vreemd vermogen € 3.795.042 Exploitatieomvang € 17.329.022
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	<i>Mw. M. Plantinga is DB lid bij de FUMO.</i>
Financieel belang Wetterskip Fryslân	<i>Wij betalen jaarlijks € 56.571 voor de dienstverlening van de FUMO ten behoeve van Wetterskip Fryslân.</i>
Risico's	<i>n.v.t.</i>
Exit strategie	<i>n.v.t.</i>
Ontwikkelingen/bijzonderheden	<i>n.v.t.</i>

De Nederlandse Waterschapsbank N.V., Den Haag

Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
------------	-----------------------

Deelnemende partijen	De aandeelhouders. 21 waterschappen, 9 provincies en Rijksoverheid.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Verstrekken van financiering in de breedste zin aan overheden en semi-overheden. De Nederlandse Waterschapsbank (NWB Bank) is een bank van en voor de publieke sector met bijzondere aandacht voor water en duurzaamheid. Met de AAA/Aaa-ratings trekken ze op een goedkope en duurzame manier geld aan voor de klanten. Zo blijven de lasten voor burgers laag en de verduurzaming betaalbaar.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Vanuit het verleden is het waterschap aandeelhouder geworden. Voor de financiering van de vele investeringen door het waterschap moet geld worden geleend. De Nederlandse Waterschapsbank is hiervoor een zeer geschikte partner waardoor de rentekosten voor Wetterskip Fryslân op een laag niveau kunnen worden gehouden.
Prestaties	Er zijn geen specifieke prestaties met de bank gemaakt.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2022 bedraagt het Eigen vermogen € 1.995.000.000 Vreemd vermogen € 70.964.000.000 Totale inkomsten € 272.000.000
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Op basis van het aandeelhouderschap is het waterschap gerechtigd om de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering te bezoeken. Hier kan mee worden gestemd over het beleid van de bank.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Het waterschap heeft een belang van ongeveer € 426.500 in de Nederlandse Waterschapsbank, wat overeen komt met een percentage van 4,4% van het totale aandelenkapitaal. Jaarlijks wordt ongeveer een bedrag van € 2,9 miljoen aan dividend ontvangen.
Risico's	Als de Nederlandse Waterschapsbank niet kan voldoen aan de diverse financiële ratio's kan worden besloten om geen dividend uit te keren. Dit zou voor Wetterskip Fryslân een financieel nadeel opleveren.
Exit strategie	Er zijn geen afspraken gemaakt over beëindiging van de deelneming.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Er zijn op dit moment geen ontwikkelingen die invloed hebben op doel en bestaan van de verbonden partij.

Vereniging Waterketen Onderzoek Noord, Glimmen

Rechtsvorm	Vereniging
------------	------------

Deelnemende partijen	Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Hunze en Aa's, Waterbedrijf Groningen, WMD water en Wetterskip Fryslân.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het bundelen van onderzoeksactiviteiten in de waterketen.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Inhoudelijke samenwerking met andere water gerelateerde organisaties in het uitvoeren van waterketen onderzoeken in het noorden van Nederland.
Prestaties	Er zijn geen specifieke prestatie afspraken gemaakt met de vereniging. De onderzoeksresultaten worden intern gedeeld.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2022 bedraagt het Eigen vermogen € 1.989 Vreemd vermogen € 36.311 Het begrotingstotaal € 200.000.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân is ambtelijk in het bestuur van de vereniging vertegenwoordigd. De portefeuillehouder Waterketen is als DB lid betrokken.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân draagt financieel bij in het lidmaatschap van de vereniging en in de financiering van de uit te voeren onderzoeken.
Risico's	Het risico voor Wetterskip Fryslân in deze verenigingsdeelname is zeer beperkt.
Exit strategie	Er zijn geen afspraken gemaakt over de voorwaarden van beëindiging van het lidmaatschap van de vereniging.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Geen bestuurlijk relevante ontwikkelingen.

Centre of Expertise Watertechnology, Leeuwarden

Rechtsvorm	Het CEW is een stichting zonder winstoogmerk.
Deelnemende partijen	De founding partners zijn: Van Hall Larenstein; NHL Stenden; Wetsus; Vitens; WLN; Wetterskip Fryslân; Well, PBT.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het Centre of Expertise Water Technology (CEW) is hét kennis- en innovatiecentrum voor toegepast onderzoek en productontwikkeling op het gebied van watertechnologie. Het CEW bundelt expertise van onderwijs, onderzoek, overheden en ondernemingen. Wij zijn uw partner op het gebied van toegepast onderzoek, productontwikkeling en onderzoeksfaciliteiten.

Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Voor Wetterskip Fryslân is als eindgebruiker van technologie afhankelijk van de innovatiekracht die er is bij het MKB-bedrijf. Het MKB wordt hierbij geholpen door het CEW, enerzijds door het onderwijs en de hier opgeleide studenten te verbinden aan het bedrijfsleven anderzijds krijgt het MBK toegang tot ontwikkel subsidies via het CEW. Wetterskip Fryslân ondersteunt dit graag.
Prestaties	In 2022 zijn er (mondelinge) afspraken gemaakt met het CEW over het opleiden van net of bijna afgestudeerde zuiveringstechnologen in de dagelijkse praktijk. In 2023 wordt de samenwerkingsovereenkomst uit 2012 geactualiseerd tot een nieuwe overeenkomst.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2021 bedraagt het Eigen vermogen € 2.646.967 (Kort) vreemd vermogen € 845.973
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Bestuurlijke vertegenwoordiging mw. L. Kroon
Financieel belang Wetterskip Fryslân	2012 t/m 2017 € 50.000 per jaar in-kind. De overeenkomst is tot op heden steeds met een jaar verlengd, waarbij de in-kind bijdrage is afgebouwd.
Risico's	geen
Exit strategie	Het contract is sinds 2017 per jaar opzegbaar.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe overeenkomst.

Stichting Waterschapserfgoed, Leeuwarden

Rechtsvorm	Stichting
Deelnemende partijen	n.v.t.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De stichting Waterschapserfgoed heeft ten doel: de instandhouding van onroerend waterschapserfgoed, voornamelijk – zonder daartoe beperkt te zijn – de monumenten die beschermd zijn op groen van de Monumentenwet 1988. Daarnaast heeft de stichting Waterschapserfgoed ten doel: het uitdragen van het waterschapsverhaal.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Instandhouding van cultuurhistorisch waardevolle waterschapsobjecten en het laten uitdragen van het waterschapsverhaal.

Prestaties	De Stichting Waterschapserfgoed draagt zorg voor de instandhouding van de overgedragen gekregen objecten en het uitdragen van het waterschapsverhaal. Deze verplichting vloeit voort uit de overeenkomst zoals deze tussen Wetterskip Fryslân en Stichting Waterschapserfgoed geldt. Ter invulling van deze verplichting en op basis van haar eigen statutaire doel werkt Stichting Waterschapserfgoed met zesjarige instandhoudingsplannen om het dertigtal overgedragen objecten in stand te houden. Er is geen sprake van concrete prestatieafspraken over het leveren van producten of diensten.
Financiële situatie verbonden partij	geen informatie bekend gemaakt.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Stichting Waterschapserfgoed is bestuurlijk volledig onafhankelijk van Wetterskip Fryslân en heeft een eigen rechtspositie en bestuur. Eén bestuurslid van de Stichting Waterschapserfgoed is op bindende voordracht van het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân benoemd; deze voorgedragene dient voldoende band te hebben met Wetterskip Fryslân; maar deze persoon is ‘algemeen lid’ en neemt deel aan het stichtingsbestuur als eigen persoon zonder last en ruggespraak met het waterschap.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Indien Stichting Waterschapserfgoed – om wat voor reden dan ook – haar werkzaamheden beëindigt, dan komt het arsenaal aan objecten weer onder verantwoordelijkheid en beheer van Wetterskip Fryslân. Voor het jaarlijkse bedrag zal dan minder aan instandhouding van de objecten gedaan kunnen worden, aangezien Wetterskip Fryslân als overheidsinstantie recht heeft op beduidend minder subsidie. De kosten voor instandhouding van de objecten zullen daarmee hoger uitvallen dan het jaarlijkse bedrag dat Wetterskip Fryslân jaarlijks aan Stichting Waterschapserfgoed betaalt.
Exit strategie	nee
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Door corona is, hoewel anders gewild, noodgedwongen te weinig aan onderhoud gedaan. De inzet van Stichting Waterschapserfgoed is om de opgelopen achterstand z.s.m. in te lopen. Per definitie is Stichting Waterschapserfgoed geen ‘verbonden partij’, aangezien het waterschap geen zeggenschap of stemrecht heeft in het bestuur van de stichting en ook niet aansprakelijk gesteld kan worden als de stichting failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Unie van Waterschappen

Rechtsvorm	Vereniging (overkoepelend)
Deelnemende partijen	Alle 21 waterschappen.

Doel verbonden partij (openbaar belang)	De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Het doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan deze verbonden partij is dat de Unie van Waterschappen als onze koepelorganisatie namens de 21 waterschappen haar belangen behartigt bij de Rijksoverheid en in Europa; door onze krachten als waterschappen te bundelen zijn wij in het nationale en internationale krachtenveld een steviger bestuurslaag.
Prestaties	In zijn algemeenheid behartigt de Unie van Waterschappen de belangen van de waterschappen in Den Haag en Brussel en zorgt zij voor kennis- en ervaringsuitwisseling tussen de waterschappen. De concrete plannen van de Unie van Waterschappen voor een bepaald jaar zijn opgenomen in de begroting, die binnen de vereniging wordt behandeld en uiteindelijk door de Ledenvergadering wordt vastgesteld. De begroting voor het jaar 2022 is vastgesteld op 8 oktober 2021.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2022 bedraagt het: Eigen vermogen € 2.697.666 Vreemd vermogen € 22.246.316 Exploitatie resultaat +/- € 437.044
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Ieder Dagelijks Bestuur (DB)-lid van Wetterskip Fryslân is voor zijn/ haar portefeuille betrokken bij werkgroepen van de Unie. De invloed, op bijvoorbeeld de stemverdeling, is voor alle andere 21 leden (waterschappen) gelijk.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân betaalde in 2022 € 537.118 contributie. Daarnaast betaalde Wetterskip verschillende bijdragen, onder andere in het kader van de verkiezingen (€ 27.349).
Risico's	De Unie van Waterschappen doet haar best om de 21 waterschappen zo goed mogelijk te vertegenwoordigen. Daarbij worden er natuurlijk geen garanties gegeven. Veel hangt af van de diverse belangen die er spelen, zoals de positie van de waterschappen in het betreffende beleidsveld waarover onderhandeld wordt.
Exit strategie	De statuten van de Unie van Waterschappen bepalen de procedure die een waterschap moet doorlopen om zijn lidmaatschap van de vereniging op te zeggen. Dezelfde statuten bevatten de procedure voor een eventuele ontbinding van de vereniging als geheel.

Ontwikkelingen/bijzonderheden	Bestuurlijk relevant om te weten is welke nieuwe wetgeving er in de pijplijn zit; welke inspanningen en kosten dat voor een waterschap met zich mee zou kunnen brengen; welke mogelijke subsidiestromen er aangeboord kunnen worden; welke issues er spelen in de koepel overleggen tussen de Unie van Waterschappen, het VNG en het IPO en tussen genoemde koepelorganisaties en het Rijk.
-------------------------------	---

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA), Amersfoort

Rechtsvorm	STOWA is een stichting met een stichtingsbestuur.
Deelnemende partijen	Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de in STOWA deelnemende partijen: waterschappen, provincies en het Rijk.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	STOWA ontwikkelt, vergaart, verspreidt en implementeert toegepaste kennis die de waterbeheerders nodig hebben om de opgaven waar zij in hun werk voor staan, goed uit te voeren. Deze kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch of sociaalwetenschappelijk gebied.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Toegang hebben tot de kennis die wij als waterbeheerder nodig hebben om de opgaven waar wij in ons werk voor staan, goed uit te kunnen voeren.
Prestaties	Doen van onderzoek volgens de door de programmacommissies vastgestelde agenda
Financiële situatie verbonden partij	Realisatie 2022 (geschat) bedraagt totaal € 17 miljoen. Hiervan is € 15 miljoen besteed aan onderzoek en ontwikkeling.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	WF is ambtelijk vertegenwoordigd in de programmacommissies Waterketen en Waterkeren. WF is bestuurlijk vertegenwoordigd in het bestuur.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Jaarlijkse bijdrage van € 480.000
Risico's	geen
Exit strategie	Er liggen geen concrete afspraken.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Er zijn geen bijzonderheden en/of ontwikkelingen.

Centrum Innovatief Vakmanschap-Water, Leeuwarden

Rechtsvorm	Coöperatie
Deelnemende partijen	

Doel verbonden partij (openbaar belang)	Met het Centrum voor Innovatief Vakmanschap - Water (CIV-Water) worden water gerelateerde opleidingen en cursussen aangeboden.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Deelname aan het CIV-Water biedt ons waterschap de mogelijkheid goed opgeleid personeel te werven en zittend personeel om te scholen.
Prestaties	
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen: € 990.401 (peiljaar 2019) Vreemd vermogen: € 769.561 (peiljaar 2019) Begrotingsomvang 2022 € 1.040.661
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	
Financieel belang Wetterskip Fryslân	
Risico's	
Exit strategie	
Ontwikkelingen/bijzonderheden	

Stichting Vrienden van het Woudagemaal, Leeuwarden

Rechtsvorm	Stichting
Deelnemende partijen	n.v.t.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De Stichting Vrienden van het Ir. D.F. Woudagemaal heeft ten doel: De publieke belangstelling te bevorderen voor en het (financieel) ondersteunen van het door Unesco als werelderfgoedmonument aangewezen Ir. D.F. Woudagemaal.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	De Stichting Vrienden van het Ir. D.F. Woudagemaal zal het merendeel van haar inkomsten ten goede doen komen aan de publiekrechtelijke rechtspersoon Wetterskip Fryslân ter ondersteuning van de taak van deze rechtspersoon om een breed publiek in de gelegenheid te stellen om op een cultureel verantwoorde wijze kennis te maken met het Ir. D.F. Woudagemaal te Lemmer.
Prestaties	De Stichting Vrienden van het Ir. D.F. Woudagemaal draagt zorg voor de het (doen) organiseren van educatie- en publieksgerichte activiteiten; het werven van fondsen voor bovengenoemde werkzaamheden, door middel van het organiseren van fondsenwervende activiteiten; het verrichten van alle verdere handelingen die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Financiële situatie verbonden partij	Het vermogen van de stichting wordt gevormd door subsidies en donaties; schenkingen erfstellingen en legaten; alle andere verkrijgingen en baten.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Stichting Vrienden van het Ir. D.F. Woudagemaal is een zelfstandige rechtspersoon en bestuurlijk volledig onafhankelijk van Wetterskip Fryslân. Eén bestuurslid wordt benoemd uit een voordracht opgesteld door het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân van de Stichting Waterschapserfgoed. Evenals de andere bestuursleden van de stichting dient het door het waterschap voorgedragen bestuurslid zich zonder last of ruggenspraak te richten op het belang van de stichting.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Geen. Indien Stichting Vrienden van het Ir. D.F. Woudagemaal – om wat voor reden dan ook – haar werkzaamheden beëindigt, dan geldt wat is bepaald in de statuten over de vereffening van een eventueel batig liquidatiesaldo. Het eventueel batig liquidatiesaldo dient te worden besteed ten behoeve van een algemeen nut beogende instelling.
Risico's	
Exit strategie	nee
Ontwikkelingen/bijzonderheden	

Bedrijfsvoering

Voor de paragraaf Bedrijfsvoering wordt verwezen naar de tekst die is opgenomen onder Opgave Bedrijfsvoering.

Openbaarheidsparagraaf

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. De Woo moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Artikel 3.5 van de Woo schrijft voor dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo.

Wat gaan we doen in 2024?

We gaan aan de slag met het actief openbaar maken van de informatiecategorieën die landelijk aangewezen worden om als eerste op te pakken. Ook gaan we onderzoeken hoe wij de categorie beschikkingen (watervergunningen) geautomatiseerd kunnen publiceren. Tot slot zullen we werken aan bewustwording van het thema 'open overheid' in de organisatie, bijvoorbeeld door het aanbieden van cursussen.

Openbaarheidsparagraaf

